1939 ий
6
ЯНВАРЬ
№ 2 (501)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден горком орган

МОЛОДЕЖЫН ДВИЖЕНИЙЖЫМ ВУЙЛАТАШ

ВКП(б) да Сталин йолташ йыр сплотитлалтше Великий советский калык шке родинажым чот йӧрата. Патриотизм чувство дене кажне советский еҥ отличатлалт шога. Советский патриотизм—шке калыкшым, шке мландыжым йӧратымаш да тушман-шамыч деке пеш кугу ненависть лиймаш.

Мемнан партийлан да родиналан мучашдымын преданность духеш самырык патриот-шамыч кушкыт. Советский калык дене пырля советский молодежь шке родинажым кеч кунамат аралаш ямде.

Фашист-шамыч кокымшо империалистический сарым тӱҥалыныт. Нуно тидын дене пырля эн ончыч мемнан пеледалтше, эрык родина ӱмбаке кержалташ ямдылалтыт. Садлан „чыла мемнан калыкым военный опасность ончылан мобилизационный ямдылык состоянийыште кучаш кӱлеш". Кажне самырык пашазе, колхозник, служащий шучко жапыште кидыштыже винтовкым, пулеметым, гранатым кучен тушманым отразитлен моштыжо.

Шукерте огыл Советский Союзын геройжо-шамыч самырык советский патриот-шамыч дек Йошкар Армийын да Йошкар Флотын 21 идалыкше ден международный боевой пролетарский солидарность кечылан—1 майлан родиналан тӱжем дене оборонный подарка-шамычым ямдылаш ӱжыныт ыле. Тиде ӱжмашым мемнан Марийский республикысе комсомолец шамыч ден молодежь шокшын вашлийыныт.

Теве Шернур район Кугу-Шокшем пелэ кыдалаш школышто комсомольский организаций родина-авалан кугу оборонный подаркым—ПВХО-н 10 значкистшым, ГСО-н 35 значкистшым да БГТО-н 40 значкистшым ямдыла. Куприяновский пелэ кыдалаш школышто молодежь винтовкым тунемеш, Шалинский школышто противогазым тунемыт. Морко райкомол пелексе первичный организацийыште комсомолец-шамыч автомобильым тунемыт. Моло вереат оборонный подарка-шамычым ямдылаш тӱҥалыныт.

Туге гынат, самырык патриот-шамычын тиде замечательный движенийым комсомольский организаций - шамычын руководительышт ситыдымын вуйлатен шогат. Тиде шотышто ВЛКСМ ЦК-ын пунчалже лекмылан кок арня шуэш гынат, ВЛКСМ Обком таче мартен райкомшамычлан нимогай указанийымат пуэн огыл. Шуко ВЛКСМ райком, первичный организаций-шамыч оборонный подаркым ямдылыме шотышто пашам ышташ тӱҥалын огытыл. Родина-авалан оборонный подаркым ямдылаш молодежын „тыршымыжым Йошкар-Ола горкомол дене Марийский АССР осоавиахим центральный советат поддерживатлымашышт уке.

Кажне комсомольский организацийын задачыже—массово - оборонный п а ш а м кумдан шараш. Тиде шотышто кызытак практический мероприятий-шамычым намечатлаш кӱлеш. Военный пашалан тунемаш—самолетым, парашютым, пулеметым, автомобильым, танкым, стрелковый, гранат кышкаш тунемме кружок-шамычым организоватлыман.

Кажне ВЛКСМ член, самырык пашазе да ӱдрамаш пашазе, самырык колхозник ден колхозница, самырык советский интеллигент социалистический соревнований почеш шке пашаж деч кӱрылтде шке ӱмбакыже военный профессий дене овладеватлыме шотышто конкретный обязательствым налын, тудым честно шуктен шогыжо. Обязательствым шуктымаште комсомольский организаций-шамычлан большевистски вуйлатен, практический полшен шогыман.

Йошкар-Ола мебельный фабрикын стахановкаже комсомолка Мария Васильевна Попова йолташ.

Фото С. Чуршуковын.

Советский Союзышто

СССР Верховный Советын Указше-шамыч

СССР Куштылго Промышленность Калык Комиссарлан Сергей Георгиевич Лукин йолташым назначитлыме нерген да СССР Текстильный Промышленность Калык Комиссарлан Алексей Николаевич Косыгин йолташым назначитлыме нерген СССР Верховный Совет Президиум Указым луктын.

СССР прокурорын приказше

СССР Прокурор А. Я. Вышинский йолташ верысе прокурор-шамычлан тышке поснак ончалаш кӱштен: трудовой дисциплиным пудыртышо-шамыч шотышто СССР СНК, ВКП(б) ЦК да ВЦСПС-ын пунчалыштыш ончыктымо чыла мера пӱтынек да срокышто применятлалтыште—прогул ыштымылан паша гыч лукмаш, паша ыштыдымылан лийын пумо квартир гыч луктын колтымаш, да тулеч молат.

Прокурор-шамыч трудовой дисциплиным нарушатлыме нерген паша дене да прогульщик, л е т у н ден рязгильдяй-шамыч вашташ кучедалмаш деч коранше-шамычын пашашт дене судебный процессыште участвоватлаш обязан улыт. Тыгай паша дене расследованийым кум кече срокышто ыштыман.

Чкалов лӱм—Борисоглебский авиашколышто

Обороно Нарком Советский Союз Маршал К. Е. Ворошиловын приказше почеш Борисоглебский авиашколым (Воронежский область) В. П. Чкаловын лӱмжӧ дене лӱмдымӧ. Тиде шотышто школышто митинг эртаралтын, тушто РККА Военно-Воздушный вий начальник Локтионов да РККА Военно-Воздушный вий Военный Совет Управлений член Овчинкин йолташ-шамычын колтымо телеграммыштым лудмаш лийын. Боец, курсант, командир да политработник-шамыч наркомын приказшым шокшын саламленыт.

Герой-шамычын ӱжмыштым Советский молодежь шокшын вашлийын

Шернур. (Телефон дене). Советский Союз герой-шамычын родина-авалан оборонный подарке-шамычым ямдылыме нерген ӱжмӧ вопрос дене ВЛКСМ райком 2 январьыште ВЛКСМ первичный организаций-шамыч секретарь да пленум член-шамыч дене совещанийым эртарен. Тиддеч вара первичный организаций-шамыч самырык патриот-шамыч движенийыш ушнёныт.

Кугу-Шокшем пелэ кыдалаш школысо комсомольский организаций Пашазе-Кресаньык Йошкар Армий ден Военно-Морской Йошкар Флотлан XXI ий темме кечылан 10 ПВХО значкистым, 35 ГСО значкистым да 40 БГТО значкистым ямдылен шукташ обязательствым налын. Оборонный значок - шамычлан нормо пуымашым сайын организоватлыме.

Оборонный значкист-шамыч шукемыт

Шабинский пелэ кыдалаш школышто (Шернур район) первичный комсомольский организаций военный пашам тунемаш военно-технический кружокым организоватлэныт. Кружокыш 19 еҥ возалтын. Кызыт нуно противогазым тунемыт. Токтамыж пелэ кыдалаш школышто оборонный значоклан массовый нормо пумашым организоватлэныт. 36 еҥ ПВХО значоклан нормым сдатлаш тӱҥалыныт.

Винтовко тунеммашым организоватленыт

Куприяновский пелэ кыдалаш школышто (Шернур район) первичный осоавиахимовский организаций Советский Союз герой-шамычын ӱжмыштлан практический паша ден откликатла. Йошкар Армий ден Йошкар Флотын XXI идалыкшелан осоавиахимовский организаций винтовкым тунеммашым организоватлен. Занятийым Масленникова йолташ эртара. Тунеммаш регулярно эртаралтеш, тушко 32 еҥ коштеш.

Л. К.

Мемнан подаркына

Ме, Ната Бабушкина лӱмеш Йошкар-Оласе аэроклубышто производство деч кӱрылтде тунемше учлет-шамыч Советский Союз герой-шамычын родина-авалан оборонный подарка-шамычым ямдылыме нерген молодежь деке ӱжмашыштым куанымаш дене вашлийын улына.

Пашазе - Кресаньык Йошкар Армий ден Военно-Морской Флотын юбилейышт да 1 май пайрем лӱмеш ме теория дене отлично оценкым налаш да летный практикыш чыла могырымат ямде лийын вончаш, кажныже кок оборонный значоклан нормым сдатлаш, социалистический родинан достойный защитникше лияш мутым пуэна.

Степанов, Ратманов, Чулков.

Автомобильым тунемыт

Советский Союз герой-шамычын родина-авалан оборонный подарка-шамычым ямдылаш ӱжмыштым мемнан Морко молодежь кугу энтузиазм ден вашлийын.

ВЛКСМ райком пеленсе первичный комсомольский организаций автомашинын материальный частьшым тунемаш тӱҥалын. Тунеммашым Степанов йолташ вуйлата. Тунемаш 20 самырык еҥ коштеш. Йошкар Армийын 21 идалыкшылан тунемше-шамыч машинам отлично тунем лекташ мутым пуэныт.

Сергеев.

ВЛКСМ XV-ше ОБЛАСТНОЙ КОНФЕРЕНЦИЙ ВАШЕШ

ПИОНЕРСКИЙ ПАШАМ САЕМДАШ КӰЛЕШ

Марийский комсомольский организаций XIV областной конференций деч вара ятыр сеҥымашым ыштен. Шке радамжым фашист-шамычын троцкистско-бухаринский агентышт да буржуазный националист-шамыч деч эрыктымаште, шке радамжым ончыл молодежь счотеш куштымаште да комсомолец-шамыч ден молодежым идейно вооружатлыме шотышто пашам шагал огыл ыштен.

Но ВЛКСМ обком да тудын бюрожын ситыдымашыже-шамыч шагал огытыл. Райкомол-шамычлан ситыдымын полшен шогеныт, шукыж годым администрироватленыт.

ВЛКСМ Обкомын отделже-шамыч пашам пеш сопртран ыштат. Пионерский пашам республикыште чытыдыме начар шындыме. Обкомын пионер отделже райкомол-шамычлан кӱлешын полшен шоген огыл.

Пионер отделын ожнысо заведующийже Иванов йолташ пионер паша дене йӧршеш интересоватлен огыл. Пашашке тудын отношенийже партийный огыл,— пионерский пашам шаланымашке шуктен. Туге гынат, шуко сигнал улмо ӱмбачак Иванов ала мо шот деч пионер отделыште шуко жап шоген.

Обкомын тунемше молодежь отделжат нимогай пашам ыштен огыл да кызытат тудын пашаже огеш кой. Отчетный периодышто тунемше молодежь отдел икмыняр директивым колтылынат, тудын денак ограничитлен.

ВЛКСМ Обком пашаеҥ-шамыч мемнан районыштат моло вереат лийыныт, но кӱлеш полышым пуэн огытыл, фактым гына регистрироватлен коштыныт. Обкомол бюрошко ӱжыктен отчетым колыштын чот гына вурсымаш— теве обкомолын руководство методшо могай лийын. Роҥго райкомолын отчетшым тыге ик гана колыштын, чот гына вурсен колтышт. А практический мом ыштышашым, кузе ыштышашым ышт каласе.

Кадр-шамычым деловой да политический качество почеш подбиратлаш да выдвигатлаш. Тиде шотышто Сталин йолташын указанийже дене руководствоватлен, партийный организацийын полшымыжо дене ВЛКСМ областной конференций ВЛКСМ Обком составыш достойный, ВЛКСМ ЦК-ын IV да VII пленум-шамычын решенийыштым тӱрыс шуктышаш верч кучедалмашым большевистски вуйлаташ способный активист-шамычым выдвигатлышаш.

Ф. Бахтин,
ВЛКСМ Роҥго райком секретарь.

Йошкар-Ола „Труженица" артельын знатный еҥышт.
Снимкыште (шола гыч пурлашке): Никифорова Анастасия Никифоровна—вышивальный цехын заведующийже, ВКП(б) кандидат; Софин Александр — портвечный цехын стахановецше комсомолец, нормым 200 процентлан темен шога; Гладышева Анфиса Ивановна—белошвейка-стахановка, комсомолка, нормым 150-120 процентлан темен шога. Вечерний кыдалаш школын 7 классыштыже тунемеш.

ВЛКСМ ОБЛАСТНОЙ КОНФЕРЕНЦИЙЫМ ПАШАНАМ САЕМДЕН ВАШЛИЙЫНА

„Труженица" артельысе первичный комсомольский организаций отчетно выборный погынымаш деч вара пашажым перестроитлен.

Комсомолец-шамычым да молодежым идейно-воспитатлыме шотышто организацийыште ВКП(б) Историй тунемме кружокым организоватлыме. 7 комсомолец ВКП(б) Историйым самостоятельно тунемыт.

Несоюзный молодежь коклаште пашам начар огыл шындыме. Нунын дене кок погынымашым эртарыме. Тиде погынымашлаште молодежын производствышто рольжо да Сталинский Конституций нерген доклад да моло вопросат шындалтыт. Комсомольский организаций несоюзный молодежь гыч коло еҥым утла комсомолыш пурташ ямдыла. Кызыт марте 3 еҥым уже пуртымо. Кок сай комсомолецым ВКП(б) радамыш кусарыме.

ВЛКСМ организаций пелен улшо ПВХО да стрелковый кружок-шамыч ВЛКСМ областной конференций вашеш „Ворошиловский стрелок" да ПВХО значок-шамычлан нормо пумашым организоватлеыт. ГСО кружок 42 значкистым ямдылен. Самодеятельный кружокат пашам сайын ышта. Шукерте огыл республиканский олимпиадыште чаплын выступатлымыжлан тудо пианино дене пӧлеклалтын.

Комсомолец-шамыч производствыштат примерный улыт. Кодшо ийыште комсомолец-шамыч кокла гыч 3 стахановец веле ыле гын, кызыт 7 комсомолец-стахановец улыт.

Пашаштына улшо ситыдымаш-шамычым тӧрлатен, ВЛКСМ областной конференцийым сеҥымаш-шамыч ден вашлийына.

Губанова,
Йошкар-Оласе „Труженица" артельысе ВЛКСМ комитет секретарь.

ТУНЕМШЕ МОЛОДЕЖЬ ОТДЕЛ ПАШАШТЫЖЕ КУГУ ВАШТАЛТЫШЫМ ЫШТЫШАШ

Каникулым культурно эртарыме шотышто ВЛКСМ Обкомын тунемше молодежь отделже учебный заведенийласе ВЛКСМ комитет-шамычлан кугу полышым пуышаш ыле. Туге гынат, Обкомын тиде отделже полышым огеш пу.

ВЛКСМ Обкомын тунемше молодежь отделже да тудын ожнысо заведующийже-шамыч Шалин ден Айбердин йолташмыт пашам пеш сопран ыштен шогеныт. Нуно первичный организацийлашке директивым да циркуляр-шамычым гына колтылкиеныт. Тунемше молодежь отдел пашажым кызытат саемден огыл. Кызытсе заведующийже Комелина йолташат положенийым тӧрлаташ пижын огыл.

Кызыт мемнан институтышто зачетный сессий тӱҥалын, тидеч вара каникул тӱҥалеш. Каникул эртарымаште Обкомолынат, горкомолынат тунемше молодежь отделышт нимогай указанийым пуэн огытыл. Каникул жапыште ме МАССР лестранхозлашке лыжный походым организоватлышаш улына. Походын цельже — верлаште культурно-массовый пашам саемдаш, трудовой дисциплиным пеҥгыдемдыме шотышто мероприятий-шамыч нерген СНК, ВКП(б) ЦК-ын да ВЦСПС-ын пунчалыштым, чодра ямдылымаште пашам организоватлыме нерген СНК-н да ВКП(б) ЦК-ын пунчалыштым умландараш. Походын маршрутшым составитлыме. Тыгак сметымат ыштыме да тудым чодра да сплав союзын обкомжылан пеҥгыдемдаш пуымо.

Мутат уке, Обкомол ден горкомолын тунемше молодежь отделышт мемнан инициативым поддерживатлышаш да мемналан кугу полышым ыштышаш улыт ыле. Но але мартен нимогай полышат лийын огыл.

Ларионов,
Лесотехнический институт пеленсе ВЛКСМ комитет секретарь.

Осоавиахим паша— комсомолын кровный пашаже

Мобилизационный ямдылык нерген Сталин йолташын лозунгшо пӱтынь калыкын да чыла молодежын сознанийыштыт келге отраженийым вашлийын.

Мемнан оборонный общество-шамыч Пашазе-Кресаньык Йошкар Армийын да Военно-Морской Флотын вийыштым пеҥгыдемдымаште пашам шагал огыл ыштеныт. Ик ий жапыште винтовкым, пулеметым сайын шинчыше да самолетым виктарыше советский патриот-шамычын тӱжем дене ямдылен да ямдыла. Осоавиахимын пашаже дене Йошкар Армий кажне ийын шке радамышкыже военный навыкым иметлыше пополненийым налеш.

Туге гынат, осоавиахим ончылно шогышо задачыже-шамычым кӱлешын шуктен ок шого. Калык тушман-шамыч СССР Центральный Советыште, тугак мемнан Марийский АССР Центральный советыштат ятыр орудоватленыт. Нуно мемнан оборонный пашам кӱрлаш тыршеныт, военный паша тунеммашым чараклен шогеныт. А ВЛКСМ райком-шамыч да обком оборонный организаций-шамычын путырак вачарын вуйлатеныт, нунылан тушман-шамыч деч эрыкталташ, пашам саемдаш шагал полшен шогеныт.

Марийский республикыште оборонный паша чытыдыме начар состоянийыште. Теве М.-Турек, Оршанка, Сотнур, Морко, Роҥго, Еласал, Косолоп, Кырык-Марий районлаште да олаште оборонный паша состоянийым терген налмеке палие: районлаште оборонный паша пеш начар ышталтеш. Республик кӧргыштӧ 830 колхозышто да 251 колхоз пеленсе комсомольский организацийыште осоавиахимовский организаций йӧршеш уке.

1937 ий гыч кызыт марте ятыр у организаций-шамычым организоватлыме. Но нуно нимогай пашам огыт ыште.

Осоавиахимовский паша—комсомолын кровный пашаже. Тидым комсомольский организаций-шамычын ятыр руководительышт але умылен шуктен огытыл. Санденак Еласал осоавиахимовский организацийын руководствыштыжо фашистский выродок Васильев орудоватлен, тудо оборонный пашам шаланымашке шуктен, 13 первичный организацийым йомдарен. Юринский осоавиахимовский райсоветыште кужу жап Оленев безделничатлен. А райкомол да Осоавиахимын Марийский АССР центральный советше тыгай факт-шамыч дене миритленыт.

Осоавиахим райсоветласе руководствышто шукыжым комсомолец-шамыч улыт. Кушнӧ ончыктымо э райсоветын президиумлаште 43 еҥ гыч 40 комсомолец лийыныт. Оборонный паша сайын кайышашлак ыле. Но тыге лийын огыл.

Первичный осоавиахимовский организаций-шамычын пашашт нерген СССР Осоавиахим центральный советын пунчалжым первичный организацийлаште огыл, посна райсовет президиумлаштат (Оршанка, Морко, Роҥго) обсуждатлен огытыл. Районласе Осоавиахимовский организацийлаште международный положений, Хасан ерысе событий моло нерген беседым, докладым организоватлымаш уке. Первичный осоавиахимовский организацийыште военный пашам тунемме тӱрлӧ кружок-шамычым организоватлыме. Но райсовет велым полыш уке дене нунын коклаште шукыжо пашам йӧршеш огыт ыште. Осоавиахимовский организацийын пашаже пеш начар улмылан эн ондак комсомол да тудын руководительже-шамыч ответственный улыт.

Осоавиахим Марийский АССР Центральный Совет нергенат каласыде ок лий. Центральный Совет президиум калык тушман-шамычын вражеский паша последствийжым пытарышаш верч кӱлешын кучедалын огыл. Центральный советын ожнысо председательже Пономарев положенийым саемден нигунарат тыршен огыл. Пашашке партийне огыл относитлен. Центральный совет аппаратым политически сомнительный еҥ-шамыч дене шӱкаҥден.

Кызыт ВЛКСМ Обком Осоавиахим центральный советын руководствышкыжо пашаш проверитлыме йолташ-шамычым рекомендоватлен. Нуно осоавиахим пашам тӱҥгычак саемден, осоавиахим организацийым боеспособныйым ыштышаш да тудым массово-политический организацийыш савырышаш улыт.

Осоавиахимовский организаций-шамычым эрак вуйлатен шогаш, нунын пашаштым терген шоген, нунылан военный пашам шинчыше шӱдӧ тӱжем дене патриот-шамычым воспитыватлаш полшымаш—комсомолын неотложный пашаже.

В. Винокуров.

ВКП(б) Историйым тунемше-шамычлан полыш

1861 ИИСЕ РЕФОРМА

1861 ий 19 февральыште Александр II кугыжа кресаньык-шамычым крепостной зависимость деч „освободитлыме“ нерген манифестым луктын. Тиде, помещик-крепостник-шамычын шке кидышт ден эртарыме буржуазный реформа ыле. Российыште капитализм виянгмаш, товарный обмен кушмаш озанлыкын крепостнический формыжым пытараш настоятельно требоватленыт. Садлан помещик-крепостник-шамычлан тиде реформым ыштышашт верештын.

1853—1855 ийласе крымский кампаний жапыште царизмын сеҥалтмашыже крепостной Российын шеҥгелан кодмашыжым да шӱймашыжым ончыктыш. Тунамак крестьянский революционный движенийын чот шарлымыже уло помещичье-крепостнический системым ӱштыл шуаш угрожатлен. Тиде чыла—первый помещик Александр II-ым тевемо признатлаш заставитлен: кресаньык-шамыч восстатлымым да шкеныштым шке „ӱлычын“ освободитлымым вучымеш, лучше нуным „кӱшычын“ освободитлаш.

1861 ийсе реформа, Российын буржуазный монархийыш савырныме корно деве ончыко тошкалмыже лийын, манын Ленин ончыктен.

Крепостной правам отменитлыме деч ончыч Российыште фабрик да завод-шамыч пеш шагал лийыныт. Капитализмын виянгмашыжлан крепостнический строй пеш чот тормозитлен шоген. Фабрик да заводласе шуко пашазе шамыч помещик-шамыч ден оброкыш колталтше крепостнойлан шотлалтыныт. Нине пашазе-шамыч ситен огытыл. Тиддеч посна помещик-шамыч шке крепостной-шамычыштым ялышке мӧҥгеш ӱжыкташ праван улыт улмаш. Тиде, фабрикант-шамычлан пеш йӧндымым ыштен, нуным квалифицированный пашазе-шамыч деч лишитлен.

Подневольный крепостной трудын производительностьшо промышленностьыштат, ял озанлыкыштат пеш ӱлнӧ лийын. Тиде чыла, производительный вийлан виянгашыже чот мешаен шоген.

Производительный вийлан виянгашыже кӱртньӧ корно укелыкат чот мешаен шоген. 1861 ийыште Российыште кӱртньӧ корно чылажат 1488 меҥге велэ ыле. Россий крымский сарыште поражениймым чытен. Поражениймын ик причинжылан Энгельс кӱртньӧ корно укелыкым ончыктен Тудо тыге возен: „Военный действий шамыч театр дек кужу жапан переход годым империйын пространствыже гигантский лиймыже дене армий пытен шоген; тиде торалыкым стратегический кӱртньӧ корно-шамыч сеть гоч кеч кузе да пытарашак кӱлеш ыле“ (Маркс, Энгельс, Соч., XVI т., 2 ч., 398 стр).

Тиде чыла — кресаньык-шамычым „освободитлаш“ кугыжа ден помещик-крепостник-шамычым заставитлен. Но самый „освобождениймже“ тыгай характеран лийын—крепостнический отношений але шуко жап мартен кодын. 1861 ийсе реформым эртарыме годым кресаньык-шамычым шуко шке мландышт деч освободитленыт. „Отрезка“ манме (1861 ийсе реформым эртарыме годым кресаньык-шамыч деч пӱчкын налме мланде) 27 губернийыште 16—18 процентым составитленыт. Посна губернийлаште „отрезка-шамыч“ эше утларак составитленыт. Тыге Саратовский губернийыште кресаньык-шамыч деч помещик-шамычлан—40 процент мландым, Екатеринославский губернийыште—38 процент, Полтавский губернийыште—37 процент, Казанский губернийыште—30процент мландым пӱчкын пумо ыле, т. м. Чылаже кресаньык-шамыч 103,5 миллион десятин мландым выкуп ден наделыш налыныт. Помещичьи кресаньык-шамычын (вес семын манаш гын, помещик-шамыч дене илыше крепостной-шамычын) пайдаланыме мландын рыночный акше 648 миллион теҥгеаш велэ ыле гын, помещик-шамыч тиде мландым 867 миллион теҥгелан акленыт. Тыжечын пале—кресаньык-шамычлан мланде верч велэ огыл, шкеныштын личный освобождениймланат тӱлышышт верештын. Тиддеч посна тиде сумма 49 ийлан рассрочитлалтын да адак сложный процент ышталтын (вес семын манаш гын, тиде долглан процент кушкын да процентлан процент кушкын). 1907 ий мартен кресаньык-шамыч выкупной платежым 2 миллиард теҥге утла тӱленыт.

Помещик шамычын кресаньыкышт деч посна эше государственный кресаньык-шамыч улыт улмаш (государствылан принадлежатлалтше мландыште шинчыше кресаньык-шамыч). Нине кресаньык-шамыч шке выкупыштлан соответствоватлыше оброкым кусаралтын улыт улмаш да 1907 ий марте государствылан 1 миллиард теҥгем тӱленыт.

1861 ийсе реформа кресаньык-шамычлан тунамак 49 ияш выкупыш куснаш разрешитлен. Тыгай кресаньык-шамыч „крестьянин собственик-шамыч“ лӱмым налыныт. Помещик-шамычын келшымышт ден нуно выкупыш кусныде кодын, шкеныштын наделышт дене срок деч посна, помещиклан выкуп нарак оброкым тӱлен, да барщиным шуктен, пайдаланен кертыт улмаш. 1863 ий мартен чыла нине кресаньык-шамыч „временно—обязанныйлан“ шотлалтыныт. 1863 ий гычын нунын кокла гыч ужашыже 49 ияш выкупыш куснен. „Временно-обязанный-шамычын“ ужашыже фактически крепостной-шамычын положениешак кодын. 1883 ийыште велэ нуно выкупыш кусаралтыныт.

1896 ийсе закон почеш выкупной платежын срокшо 28—56 ийлан шуялтын ыле. Тыге кресаньык-шамычлан нунын „освободитлалтмышт“ деч вара шӱдӧ ий утла выкупной платежым тӱлен шогашышт логалын. 1905 ийсе революций гына царский правительствылан выкупной платежым вашталташ заставитлен.

1861 ийсе реформым характеризоватлен, Ленин возен: „...пресловутый, либерал-шамыч да народник-шамыч дене моктымо „крестьянский“ манме (а чынжым гын помещичьий) 1861 ийсе реформа барщинылан, тудым вес оболочко йӱмалан 1905 ий мартен увековечитлен, отсрочкым пуэн. (Соч., XVI т, 89 стр.)

Наделыш налме падраш мландыже ден кресаньык ешыжым пукшен луктын кертын огыл. Садлан кресаньык-шамыч помещик мланде верч окса олмеш икмыняр шурнышт дене тӱлен помещик-шамычын мландыштым арендоватлен шогеныт. Тиде издольный аренде ыле. Шукыж годым кресаньык-шамыч мландышт верч окса да продукто ден огыл тӱленыт, а пашам ыштымышт ден тӱленыт. Тыгай аренде „отработочный“ маналтын.

„Тыгеракын, положений крепостной права годсо гаяк кодын, ойыртыш тыгай гына ыле: ынде кресаньык лично свободный лийын, тудым ӱзгар семын ужалаш але налаш лийын огыл“ (ВКП(б) Историй,—5-6 стр.)

1861 ийсе реформа крепостничествын ятыр кодшыжым арален крестьянинным йол гычын вуйыш шумеш тӱрлӧ платеж дене пуртатлен, путырак йӧсӧ положенийыш шынден.

1907 ийыште Ленин возен:

„... тыгай наделлаште, тыгай платежь ден индыралтын, кресаньык-шамычым помещик-шамыч ден правительственный „примиритлыме“ гнетеш—пӱтынь крестьянстве кызытсе чытен кертдыме состояниййыш шумешке—пелшӱдӧ ий ден кресаньык-шамыч мучитлалтыныт, изныватлалтыныт, шужен иленыт да коленак толыныт.“ (Соч., XI т., 115 стр.)

Крепостничествын кодшыжо Великий Октябрьский социалистический революций ден гына йӧршеш пытаралтын. Октябрьский революций буржуазийын, помещик шамычын господствыштым пытарен, тидын ден пырляк крепостничествын чыла кодшыжымат пытарен.

А. Гуревич.

Медсантруд союзын обкомжо шукерте огыл страховой делегат да труд аралыше инструктор-шамыч ден просеминарым эртарен.

Снимкыште: страховой делегат да труд аралыше инструктор-шамыч.

Фото М. Чуршуковын.

ВСЕСОЮЗНЫЙ КАЛЫК ПЕРЕПИСЬ ЭРТАРЫМАШТЕ КОМСОМОЛЕЦ-ШАМЫЧЛАН ОНЧЫЛНО ЛИЙМАН

Калык перепись Советский Союзышто пеш кугу значенийым иметла. Сандене тиде переписьым сайын ямдылалтын вашлияш тыршыман.

Туге гынат, ятыр вере массе коклашке лектын переписьын значенийже да кӱлешыже нерген умылтарымаш пашам начар ыштат.

Теве Нурӱмбал ял советыште (Шернур район) посна колхозлаште перепись нерген умылтарымаш пашам ышташ алят тӱҥалын огытыл. „III интернационал“ колхозышто колхозник-шамыч, кунам перепись тӱҥалеш, огыт шинче. Агитатор—комсомолка Горбунова „жап уке“, манын нимогай пашамат огеш ыште. Тыгак „Памаш“ колхозыштат агитатор комсомолец И. В. Ведерников колхозник-шамыч дене ик ганат беседым эртарен огыл. Переписьлан ямдылалтмаште содействий комиссий-шамычат пашаш пижын огытыл.

Нурӱмбал ял совет да тудын председательже Протасов йолташ переписьым образцово эртарышаш шотышто ответственностьым огыт шиж. Комсомольский организаций гын, йӧршеш ӧрдыштӧ шога.

И. П.

* * *

„Азнур“ колхозысо (Роҥго район) колхозник-шамыч коклаште 1939 ийсе калык переписьын значенийже да кузе эртарышаш нерген колхоз пеленсе комсомольский организаций умылтарымаш пашам сайын шынден. Беседчик И. П Козырев йолташ тиде пашам йӧратен ышта, колхозник-шамычын йодышыштлан сайын умылтара. Тыгак моло комсомолец-шамычат колхозлашке лектын перепись нерген умылтарен шогат.

М. К.

У комитетын пашаже

Кужмарий пеле кыдалаш школ пеленсе ВЛКСМ организаций (Роҥго р-н) отчетно-выборный погынымаш деч ончыч кум еҥан гына ыле. Отчетно-выборный погынымаш деч вара у комитет шке пашажым саемден. Несоюзный молодежь дене политико-воспитательный да массово—умылтарымаш пашам сайын ыштымыже дене комсомольский организаций 23 еҥыш шуын.

Комитет секретарь Романов йолташ организацийын ӱшанен пумо пашажым честно шуктен толеш.

Политик тунеммашым сайын организоватлыме. Занятийыш кажне комсомолец конспект дене кошт.

Комсомольский организаций пионерский организацийымат ӧрдыжеш огеш кодо, тудлан полышым пуэн шога. Вожатый С. П. Загайнов йолташ комсомольский комитетын порученийжым тӱрыс шуктен толеш.

М. В. Козырева.

ПАШАШТЫМ САЕМДЕНЫТ

„Марий вий“ колхозышто (Шернур район) ВЛКСМ организацийын у-ыч сайлыме секретарьже Е. Шабырова йолташ комсомольский пашам саемдаш тӱҥалын. Ноябрь деч вара тиде организацийышке кум самырык еҥым комсомолыш у-ыч пуртымо. Кажне комсомолец политкружокышто тунемеш, газетым выписыватлен лудын шога. Комсомольский погынымашат регулярно эртаралтеш.

Но комсомольский организаций шошо агалан ямдылалтме пашаште колхоз правленийлан але начар полша.

Ш.

М. Горький лӱмеш агитэскадрилия самолет Йошкар-Олаш толын

4 январьыште Йошкар-Олашке М. Горький лӱмеш агитэскадрилийын самолетшо чоҥештен толын. Самолетын экипажше—пилот Богомолов йолташ да борт-механик Зосуля йолташ. Самолет мемнан республикыште 5 кече наре лиеш да 10 районышто калык перепись шотышто массовый п а ш а м шарымаште полшаш тӱҥалеш. 9 январьыште самолет Йошкар-Ола гыч мӧҥгеш кая.

Шахматный турнир эртаралте

Тошто-Тор'ял кыдалаш школышто шукерте огыл шахматный турнир эртаралте. Тушто 17 тунемше участвоватлен.

Турнирыште эн сай результатым Глушков Александр ден Романов Владимир ончыктеныт. Глушков 16 партий гыч 14 партийым, Р о м а н о в Владимир—13 партийым модын налыныт.

И. Егошин.

Спектаклым шынденыт

Куп-Сола пелэ кыдалаш школышто (Шернур район) туныктышо да тунемше-шамыч коллектив шукерте огыл „Салика" пьесым модын ончыктыш. Спектакль ончаш колхозник - шамыч 3—4 километр кокла гыч толыныт.

Спектакль деч ончыч Шернур вархозучет пашаеҥ Иванов йолташ шушаш калык перепись верген докладым ыштыш.

И. П.

Шукерте огыл избач-шамычын республиканский курс эртаралтын.
Снимкыште: курсант-шамыч.

Фото М. Чуршуковын.

Лудмо пӧрт вуйлатыше Антипов бездельничатла

Арбор ял совет велысе лудмо пӧртышто (М.-Турек район) нимогай культур вид уке. Художественный литературым, газет-шамычым ужаш огеш лий. Шашке-шахмат] шкафыште петыралтын кият.

Тыгак лудмо пӧрт вуйлатыше Антипов тунемдыме ден шагал тунемше-шамычым туныкташ огешат шоналте, ял совет мучко мыняр тунемдыме уло—Антипов огеш шинче. Тиде шотышто ял совет (вуйлатыше Степанов йолташ) лудмо пӧртыш вниманийым шагал ойыра, бездельник Антиповлан нимогай мерым огеш ыште. Комсомольский организаций тыгай факт-шамычым ӧрдыжеш кода, огеш терге.

Г. Потаев.

Мемнан критика почеш

1938 ий 15 декабрьыште 110 номеран „Рвезе Коммунист" газетеш „Обкомол гыч толшо пуганик" вуймутан статьям печетлыме ыле.

ВЛКСМ Обком бюрон терген налмекыже статья чыныш лектын.

ВЛКСМ Обкомын инструкторжым, Осипов йолташым, Морко районышто отчетно-выборный кампаний жапыште, верласе комсомольский организацийлаште ВЛКСМ ЦК-н сайлыме нерген инструкцийжым пудыртымылан 1938 ий 29 декабрьыште паша гыч корандыме.

КАПИТАЛИСТИЧЕСКИЙ ЭЛЛАШТЕ

Итальянский консул ешын членже-шамыч шолышт илат

Брюссель гыч „Вуа дю Пепль" ден „Пепль" газет-шамыч Антверпенысе итальянский консулын ватыжым да кок ӱдыржым арестоватлыме нерген увертарат. Нинын ик кугу универсальный магазиныште шолыштмышт годымак кучымо. Универмагыште нуно икмыняр мужыр бельем, чернилам да даже... шӱраш пачкым шолыштыныт улмаш. Тиддеч посна Италий генконсул ешын ик членже вес магазиныште итальянский олым шляпам шолыштын улмаш.

Кӱлшӧ формальностьым шуктымек, нине еҥ-шамычым арест гыч утарыме. Нунын ӱмбач искым пуымо.

Гоминдан гыч Ван Цзин-веям лукмаш

Лондон гыч Чунцинский Рейтер ден Бритиш юнайтед пресс агентствын корреспондентше шамыч увертарат: Гоминдан ЦИК Ван Цзин-веям „шкенжын постшым кодымылан да японец-шамыч дене мир нерген переговорышко пурымыжлан" партий гыч луктын. Гоминдан ЦИК Ван Цзин - веям чыла праваже шамыч гыч лишитлен.

Республиканский армийыште иностранец-шамыч уке улыт

Париж гыч Эспань агентство увертара: испанский республиканский армий гыч иностранный добровольц-шамычым отозватлымылан международный комиссий Валенсийыш пӧртылын. Комиссий Центральный ден Южный фронтлаште, тыгак Картохен портышто лийын. Республиканский часть-шамычлаште исключительно испанец - шамыч улыт, манын комиссий установитлен.

Барселоным варварски бомбардироватлымаш

Париж гыч Эспань агентствын увертарымыже почеш, итальянский авиацийын 31 декабрьыште бомбардироватлымыже дене Барселонышто 62 еҥ колен да 111 еҥ сусырген.

Молодежь ден религий

Кугыжан годсо Россиийыште молодежь религиозный духеш воспитатлалтын. Тунам Россиийыште 40 тӱжем наре церковно-приходский школ улмашын. Тиде школлаштак молодежьшке образованийжым тӱҥалын, тышанак пытарен. Кыдалаш да высший светский школ-шамычат черке деч ойырлен шоген огытыл. Шемер молодежлан наукышко корно йӧршеш петыралтын ыле. Библиотек гын пеш шагал лийын.

Зато черке, монастырь, мечет да вуйым аҥыртарше моло очагат мучашдыме шуко лийыныт. Теве черке-шамыч 80 тӱжем,—школ-шамыч деч кок пачаш у т л а л и й ы н ы т. Икманаш, шемер молодежын вуйжым аҥыртарен, шемер молодежым класс кучедалмаш деч, революционный движений деч корандаш тыршеныт.

Шукыж годым, юмылан ӱшаныше еҥ-шамыч путырак чот эксплоатироватлалтме ӱмбачак капиталист да помещик-шамыч ваштареш кучедалаш аптраненыт, пассивничатленыт. Но шукыжым самырык еҥ-шамыч тыгай положений ден келшен огытыл. Нуно Октябрьыште царизм, эксплоатаций в а ш т а р е ш шогалыныт. Октябрьский социалистический революций тошто стройым ӱштылын.

Советский молодежь пиалан илыш дене ила. Тудлан наукыш кумда корно почылтын. Молодежь ваукым пален налаш тырша. Т у д о коммунистический общественным ыштымаште активно участвоватла. Коммунизмын тушманже—религий.Тудын ваштареш, советский молодежь чакныде кучедалеш. Поп да сектант-шамыч дек ненавистным относитла.

Туге г ы н а т, мемнан элыште религийын вожшо пытаралтын, религиозный пережитка пытен але, тудо лӱдыкшан огыл, манын шонаш ок лий.

Религийым к л а с с о в о-враждебный элемент - шамыч—кулачествын, поповщинан, церковник да сектант шамычын, калык тушман-шамычын пособникышт поддерживатлат. Нуно молодежь да йоча-шамычым религийын ядше дене отравитлаш тӧчат.

Теве Еласал районышто „Завет Ильича" да моло колхозлаштат посна комсомолец-шамыч ч е р к ы ш к е менчаялташ коштыт. Е л а с о в с к и й да Петнурский школлаште тувемше-шамычат черкыш коштыт. Тыгай факт-шамыч комсомольский организаций-шамычын антирелигиозный пашам путырак начар ыштымышым ончыктат. Антирелигиозный пропаганда комсомолын пашаштыже эн кӱлеш верым налын шога.

Религий ваштареш, молодежь коклаште религиозный предрассудко ваштареш кучедалмашым эше чотрак виянлыман. СВБ-м (Союз воинствующих безбожников) организационно пеҥгыдемдаш, СВБ ячейке-шамычым организоватлаш кӱлеш. ВЛКСМ организаций-шамыч тиде шотышто СВБ организаций-шамычлан активно полшен шогышаш, нунын пашаштым проверитлен тушко антирелигиозный пашам йӧратыше комсомолец-ш а м ы ч ы м ойырышаш улыт.

Антирелигиозный пропаганда дене лектор да докладчиклан пропагандист-комсомолец - шамыч кокла гыч ойыраш да вуным з а о ч н ы й антирелигиозный курсла г ы ч ямдылаш кӱлеш. Антирелигиозный пропагандын теоретический вопросыжо-шамыч ден районлаште семинарым организоватлыман.

Кызыт район - шамычлан комсомолец - шамыч кокла гыч пропагандист - антирелигиозник-шамычым ямдылыме тылзаш курс эртаралтеш.

Тиде пашаште СВБ лан ВЛКСМ ОК могырым кугу полыш лийман. Молодежлан чӱчкыдын лекцийым эртараш, атеизмын основыжым тунемме антирелигиозный кружоклам организоватлыман. Тыгай лекцийым утларакшым ялласте организоватлыман. Школ л а ш т е антирелигиозный воспитанийым тӱҥ тычак саемдыман. Тиде пашаш чыла туныктышо - шамычым мобилизоватлаш к ӱ л е ш. Верующий-шамыч дене индивидуальный беседым эртарен, нуным религий деч йӧршеш ойыраш тыршыман. Тиде пашаште самодеятельный кружок-шамыч кучылтман.

Тӱжем дене ӱдыр да рвезе-шамычлан воинствующий пролетарский а т е и з м ы н идейжым—Маркс - Энгельс-Ленин - Сталин атеизмын идейжым шараш полшаш—кажне комсомольский организацийын да СВБ-н задачыже.

К. Радайкин.

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Иошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.

Упол. Главлита Мар. АССР А—3. Иошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.